

AKTYWNOŚĆ GMINNYCH JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W TWORZENIU WARUNKÓW ROZWOJU PRZEDSIĘBIORSTW TURYSTYCZNYCH FUNKCJONUJĄCYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

Marek Kuźmicki, Monika Łęska

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

Streszczenie: Opracowanie jest próbą określenia instytucjonalnych uwarunkowań zakładania oraz prowadzenia przedsiębiorstw turystycznych świadczących usługi noclegowe i gastronomiczne na terenie województwa lubelskiego. Do określenia stanu faktycznego oraz pożądanego we wspomnianej kwestii wykorzystano ankiety pocztowe, które rozesłano do sześćdziesięciu pięciu urzędów gmin położonych na terenie powiatów ziemskich: janowskiego lubelskiego, łukowskiego, opolskiego, parczewskiego, puławskiego, tomaszowskiego i włodawskiego. Otrzymano zwroty odpowiedzi od dwudziestu sześciu (40%) placówek. Samorządy częściej oddziałują na inwestorów, którzy dopiero rozpatrują rozpoczęcie działalności gospodarczej niż na funkcjonujące już przedsiębiorstwa turystyczne. Działania pomocowe skierowane do przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy nie są powszechne, ale mają szeroki wachlarz. Urzędy gmin stosują zarówno instrumenty dochodowe, jak i wydatkowe. Przyjmują one charakter pozafinansowy oraz finansowy. Przedsiębiorcy w największym stopniu korzystali z umorzenia przez urzędy gmin odsetek od zaległych podatków oraz z odroczenia terminu płatności podatków. Badane samorządy sporadycznie wspierają przedsiębiorców zakładających przedsiębiorstwa turystyczne przez stosowanie ulg podatkowych, związanych z tworzeniem nowych miejsc pracy. Obecny stan w analizowanej kwestii jest niezadowolający. Cieszy fakt dostrzegania konieczności poprawy sytuacji w kolejnych latach przez wiele placówek samorządowych.

Słowa kluczowe: przedsiębiorstwo turystyczne, wsparcie, rozwój, urząd gminy.

Wstęp

Realizowane w Polsce od roku 1989 reformy systemowo-ustrojowe odciskają piętno w strukturach przestrzennych. Najszybciej i najwyraźniej zmiany te uwidoczniły się w skali lokalnej. Zadecydowała o tym zarówno większa podatność reagowania układu lokalnego na impulsy zmian, jak też powierzenie odpowiedzialności za ten układ samorządom terytorialnym (Wich 1996). Reforma administracji publicznej wprowadzona w Polsce pod koniec lat 90-tych, przekazała wiele zadań, które były dotychczas domeną administracji centralnej samorządom terytorialnym oraz jednostkom poza administracyjnym, takim jak samorząd gospodarczy czy samorząd zawodowy. W kwestii rozwoju przedsiębiorczości celem reformy było założenie, by samorządy terytorialne stopniowo wycofywały się z działalności gospodarczej na rzecz tworzenia warunków służących rozwojowi przed-

siębiorczości (Saar 2011). Obecnie największe możliwości oddziaływania na stabilność funkcjonowania podmiotów gospodarczych mają samorządy gminne i samorządy powiatowe. Jednak żaden z aktów prawnych dotyczący funkcjonowania samorządów terytorialnych nie zawiera enumeratywnego wyliczenia działań czy też zadań samorządu terytorialnego w zakresie wspierania przedsiębiorczości. Oznacza to, że sfera ta w dużym stopniu pozostawiona została w gestii swobodnej decyzji właściwych organów, które oprócz wykonywania określonych zadań wskazanych w ustawach, a związanych z organizowaniem życia gospodarczego powinny działać na rzecz podnoszenia warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych na swoim terenie (Kosiedowski 2005). Gminy mają możliwość wykorzystania bogatego wachlarza działań na rzecz aktywizacji i rozwoju lokalnych przedsiębiorców, co przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Podział instrumentów wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw przez gminy**Table 1.** The categories of tools for supporting small and medium-sized enterprises used by county governments

Instrumenty	
Dochodowe	Wydatkowe
1. ulgi i preferencje dotyczące podatków lokalnych, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> – preferencyjne określenie stawek podatkowych, – całkowite lub częściowe zwolnienia podmiotowe, – podmiotowe – indywidualne ulgi uznaniowe, – odroczenie lub rozłożenie na raty, – podmiotowe przeniesienie własności na rzecz gminy w zamian za należności podatkowe. 2. preferencje przy określaniu opłat odprowadzanych przez przedsiębiorców do budżetu gminnego: <ul style="list-style-type: none"> – adiacenckich, – za użytkowanie wieczyste, – czynszowych z tytułu najmu i dzierżawy, – pobieranych na mocy przepisów o zagospodarowaniu przestrzennym, – z tytułu rejestracji działalności gospodarczej. 	1. inwestycje infrastrukturalne podnoszące atrakcyjność gminy. 2. wsparcie działalności funkcjonujących na terenie gmin instytucji wspierania biznesu (agencji rozwoju, inkubatorów przedsiębiorczości, itd.), w tym szczególnie utworzenie lub wsparcie funduszy poręczeniowo-kredytowych. 3. instrumenty informacyjno-promocyjne (zachęcające do lokowania inwestycji w gminie, np. poprzez broszury czy foldery, a także otwieranie centrów obsługi inwestora).

Źródło: W. Dziemianowicz, M. Mackiewicz, E. Malinowska, W. Misiąg, M. Tomalak, Wspieranie przedsiębiorczości przez samorząd terytorialny, PARP, Warszawa 2001, s. 8-16; T. Wołowicz, Finansowe instrumenty wspierania przedsiębiorczości przez gminy, Studia Regionalne i Lokalne, 2005, nr 1, s. 67-75.

Wyżej wymienione instrumenty są tylko propozycją działań, wskazują potencjalne możliwości jednostek samorządu terytorialnego. Powinny być wykorzystywane w praktyce ponieważ stymulowanie rozwoju działalności gospodarczej na terenie gminy leży w interesie jednostki samorządowej. Przedsiębiorczość oddziałuje na jej rozwój poprzez (Kosiedowski 2005):

- tworzenie nowych miejsc pracy, wzrost wpływów do budżetu z tytułu podatków, przyrost inwestycji (bezpośredni wpływ),
- rozwiązywanie problemów zatrudnienia, przeciwdziałanie patologiom, bycie źródłem postępu (pośredni wpływ),
- efekt mnożnikowy, tzn. rozwój przedsiębiorczości generuje inne korzystne zdarzenia, np. napływ inwestycji, a wzrost inwestycji powoduje wzrost zaangażowania lokalnych zasobów,
- zmianę postaw obywateli – mieszkańcy stając się przedsiębiorcami uczą się aktywności i samodzielnego rozwiązywania problemów.

W wielu regionach kraju turystyka jest podstawowym czynnikiem, który umożliwia rozwój społeczno-gospodarczy i pozwala na coraz lepsze, z ekonomicznego punktu widzenia, funkcjonowanie. Poprawa sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw turystycznych może mieć wpływ na zwiększenie ruchu turystycznego, a tym samym na dalszy rozwój bazy materialnej turystyki, co stworzyłoby nowe miejsca pracy i umożliwiło uzyskanie dodatkowych dochodów przez lokalną społeczność. Rozwój przedsiębiorstw turystycznych w dużej mierze jest uzależniony od uwarunkowań wynikających z ich otoczenia instytucjonalnego. Jego istotnym elementem są jednostki samorządu terytorialnego.

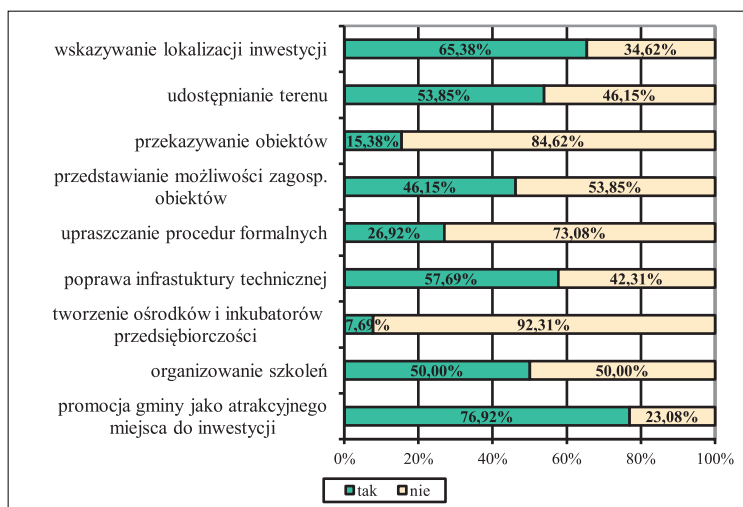
Celem opracowania jest określenie obecnie stosowanych oraz pożądanych w przyszłości form wspiera-

nia rozwoju lokalnych przedsiębiorstw turystycznych przez urzędy gmin położone na terenie powiatów ziemskich: janowskiego lubelskiego, łukowskiego, opolskiego, parczewskiego, puławskiego, tomaszowskiego i włodawskiego. Ich dobór wynikał z zastosowania metody skupień k-średnich. Podstawą do określenia zakresu przestrzennego badań było wykorzystanie wskaźników charakteryzujących ilościowy rozwój bazy noclegowej i gastronomicznej oraz wykorzystanie bazy noclegowej na terenie województwa lubelskiego.

Wyniki badań

Możliwości rozwoju gospodarczego obszaru w znacznym stopniu wynikają z zachęt stosowanych względem potencjalnych inwestorów przez gminne jednostki samorządu terytorialnego. Badania empiryczne dowiodły, że różnego rodzaju działania promocyjne kreujące daną gminę jako atrakcyjne miejsce do inwestowania kapitału w infrastrukturę turystyczną są najczęstszą formą aktywności najmniejszych jednostek samorządowych, adresowaną do potencjalnych inwestorów (76,92%). Częstą formą zachęty ze strony urzędów gminy jest wskazywanie najdogodniejszego, bądź możliwego miejsca lokalizacji inwestycji (65,38%). Ponad połowa badanych jednostek samorządowych kładzie nacisk na poprawę infrastruktury technicznej (57,69 %). Ważne z perspektywy rozwoju podmiotów turystycznych jest udostępnianie terenów pod inwestycje turystyczne (53,85%), a także organizowanie szkoleń (50,0%). Niestety, tylko znikoma część urzędów gminy uczestniczyła do tej pory w tworzeniu ośrodków i inkubatorów przedsiębiorczości (7,69%) oraz przekazywała obiekty w celu ich gospodarczego wykorzystania w branży turystycznej (15,38 %).

Stosowane działania urzędów gmin, w celu zachęcenia inwestorów do zakładania przedsiębiorstw turystycznych na ich terenie prezentuje rysunek 1.

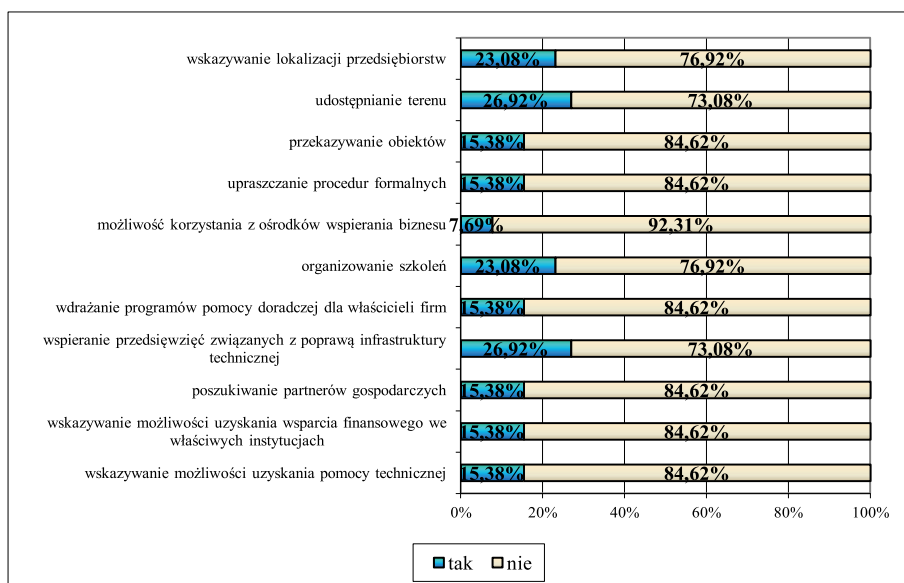
Rysunek 1. Działania urzędów gmin stosowane w celu zachęcenia inwestorów do zakładania przedsiębiorstw turystycznych na własnym terenie (%)

Figure 1. The actions undertaken by county offices to attract tourist facility investors (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Urzędy gmin stosują szeroki wachlarz działań, które mają w konsekwencji ułatwić funkcjonowanie i rozwój przedsiębiorstw turystycznych. Przybierają one formy finansowe i pozafinansowe. Koncentrując się na formach pozafinansowych należy zwrócić uwagę, że tylko nieliczne jednostki samorządowe na poziomie gminy oferują jakiegokolwiek wsparcie. W strukturze działań znajduje się udostępnienie terenu na działalność turystyczną (26,92%) oraz wspieranie przedsięwzięć związanych z poprawą infrastruktury technicznej (26,92%). Najmniejszy odsetek urzędów gminy oferuje przedsiębiorcom możliwość korzystania z ośrodków wspierania

biznesu (7,69 %). Inne, rzadko spotykane (15,38%) formy pomocowe to: przekazywanie przez gminę obiektów na potrzeby funkcjonujących podmiotów turystycznych, upraszczanie procedur formalnych, wdrażanie programów pomocy doradczej dla właścicieli firm, poszukiwanie partnerów gospodarczych, wskazywanie możliwości uzyskania wsparcia finansowego we właściwych instytucjach oraz uzyskanie pomocy technicznej (podgląd przez Internet stanu załatwienia sprawy). Działania władz gmin w zakresie wspierania miejscowych przedsiębiorstw turystycznych, już funkcjonujących od pewnego czasu, przedstawia rysunek 2.

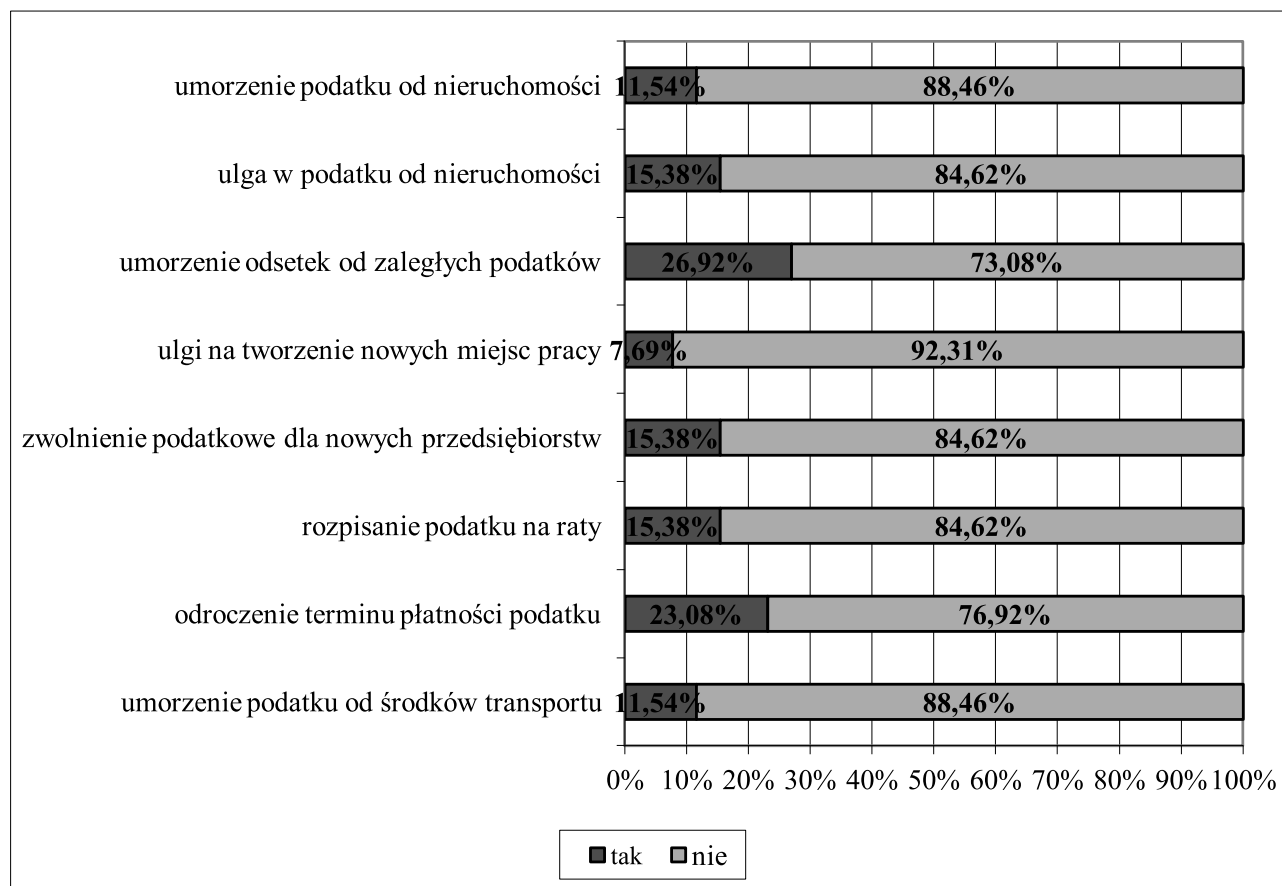
Rysunek 2. Działania urzędów gmin w zakresie wspierania miejscowych przedsiębiorstw turystycznych (%)

Figure 2. The actions of county offices undertaken to support local tourist enterprises (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Przedmiotem badań były instrumenty finansowe stosowane przez urzędy gmin. Stosowało je jedynie 30% gminnych jednostek samorządu terytorialnego, co mogło być spowodowane „dużą troską” o zasilenie budżetu lokalnego przez pozostałe jednostki. Formy pomocy finansowej mają zróżnicowany charakter. Są uzależnione od możliwości prawno-finansowych poszczególnych samorządów. Przedsiębiorcy w największym stopniu korzystali z umorzenia przez urzędy gmin odsetek od zaległych podatków (26,92%) oraz

odroczenia terminu płatności podatków (23,08%). Niestety, gminy sporadycznie wspierają przedsiębiorców zakładających przedsiębiorstwa turystyczne przez stosowanie ulg podatkowych, związanych z tworzeniem nowych miejsc pracy (7,69%). Tylko niewielka część przedsiębiorców może liczyć na umorzenie podatków od nieruchomości i środków transportu (11,54%). Działania urzędów gminnych w zakresie pomocy finansowej przedstawia rysunek 3.

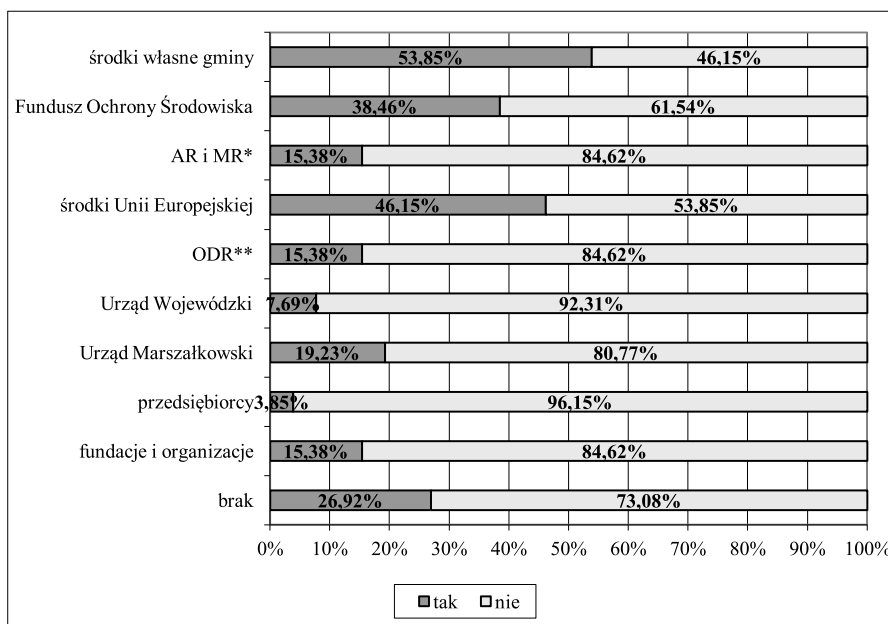
Rysunek 3. Działania urzędów gmin w zakresie pomocy finansowej (%)

Figure 3. The actions of county offices in the area of financial assistance (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Analizując strukturę pochodzenia źródeł środków finansowych przeznaczonych na wspieranie przedsiębiorczości w gminie okazuje się, że ponad połowa (53,85%) urzędów gmin wykorzystuje na ten cel środki własne. Bardzo ważnym źródłem finansowania lokalnej przedsiębiorczości są środki unijne (46,15%). Zdecydowana większość badanych samorządów starała się o ich pozyskanie z programów Unii Europejskiej skierowanych na rozwój społeczności lokalnych.

W praktyce były one przeznaczone na rozbudowę i modernizację infrastruktury gminnej, restrukturyzację obszarów wiejskich oraz rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Niepokojący jest fakt, że aż ponad jedna czwarta gmin (26,92%) nie posiada w swoim budżecie środków finansowych przeznaczonych na rozwój przedsiębiorczości. Źródła pochodzenia środków przeznaczonych na wspieranie przedsiębiorczości w gminie przedstawia rysunek 4.

* Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

** Ośrodek Doradztwa Rolniczego

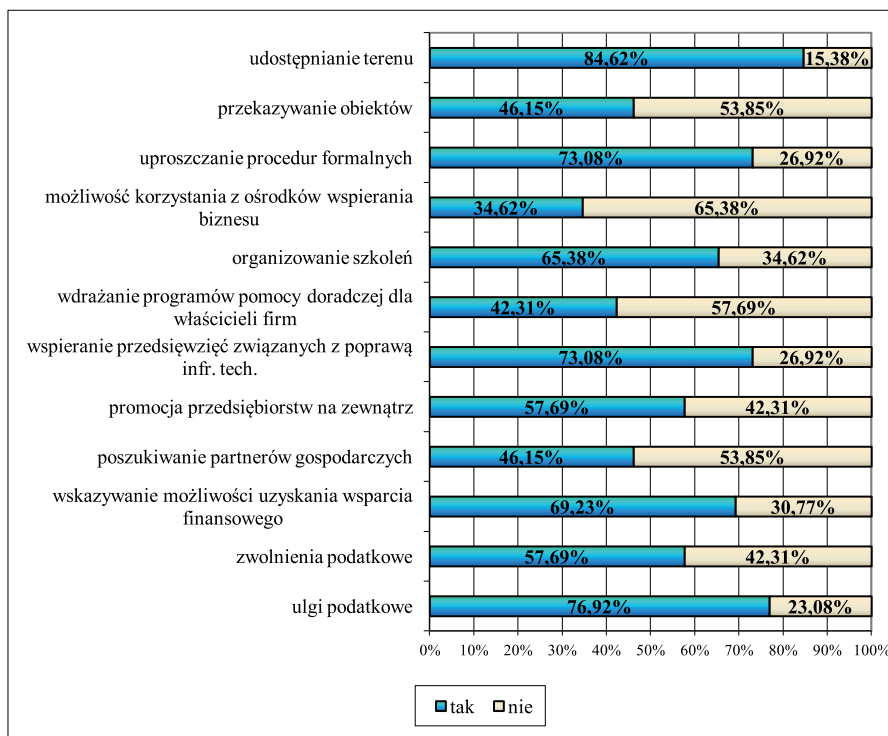
Rysunek 4. Źródła pochodzenia środków przeznaczonych na wspieranie przedsiębiorczości w gminie (%)

Figure 4. The sources of funds for the support of entrepreneurship in the county (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Pracownicy urzędów gmin dostrzegają potrzebę wspierania rozwoju miejscowych przedsiębiorstw turystycznych. Działania, jakie według nich należałoby

stosować w przyszłości, aby stworzyć bardziej przychylny klimat prowadzenia działalności gospodarczej na terenie gminy przedstawia rysunek 5.

Rysunek 5. Pożądane w przyszłości przez urzędy gminy formy wspierania rozwoju lokalnych przedsiębiorstw turystycznych (%)

Figure 5. The desirable future forms of support of local tourist enterprise development (%) by county offices

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Najczęściej pożądanymi formami pomocy w przyszłości w opinii samorządowców są: udostępnianie terenów na inwestycje turystyczne (84,62%), stosowanie wobec przedsiębiorców w większym stopniu niż dotychczas ulg podatkowych (76,92%), upraszczanie procedur formalnych (73,08%), wspieranie przedsięwzięć związanych z poprawą infrastruktury technicznej (73,08%) oraz wskazywanie możliwości uzyskania wsparcia finansowego (69,23%). Działaniem postrzeganym najrzadziej jako potrzebne, okazało się zapewnienie przedsiębiorcom prowadzącym podmioty turystyczne możliwości korzystania z ośrodków wspierania biznesu (34,62%). Wynik badań może być związany z nieświadomością samorządowców odnośnie istoty działalności instytucji tego rodzaju.

Dyskusja

Analizując literaturę związaną z aktywnością samorządów w rozwijaniu klimatu przedsiębiorczości należy zgodzić się ze stwierdzeniem J. Kurysa, że aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza Polski i jej regionów wskazuje na potrzebę nasilenia efektywnych działań prorozwojowych. Działania aktywizujące przedsiębiorczość powinny szczególnie charakteryzować władze jednostek samorządu terytorialnego wschodniego pogranicza. Likwidacja dysproporcji w ich rozwoju, w stosunku do regionów leżących na zachód od Wisły, powinna być misją władz wszystkich szczebli. Władze powinny działać jak przedsiębiorca, a zmiana postawy wymaga przestawienia się z administrowania na zarządzanie (Kurys 2004).

Wyniki badań prowadzonych na próbie 122 gmin leżących na obszarze województw podlaskiego, lubelskiego i podkarpackiego w 2002 roku przez J. Kurysa wykazały, że samorządy koncentrują swoje działania na przedsiębiorcach z zewnątrz, rozpatrujących możliwość podjęcia działalności gospodarczej w danej gminie. Badania autora przeprowadzone 5 lat później, doprowadziły do takich samych wniosków, co dowodzi niezmienności postaw i działań samorządowców. Stosowali oni, choć niestety nie powszechnie, te same instrumenty, mające charakter pomocy publicznej, tj. ulgi, zwolnienia z podatków i opłat, umarzanie zaległości podatkowych, bezpłatne udostępnianie pomieszczeń. W badanych okresach stosunkowo znaczny odsetek samorządów gminnych koncentrował swoje działania na tworzeniu i rozwoju infrastruktury technicznej. Aktywność gminnych samorządów w działaniach tego typu potwierdziły także badania przeprowadzone w 2003 roku przez M. Zwolińską-Ligaj w piętnastu gminach wiejskich pięciu powiatów województwa lubelskiego, dobranych z uwzględnieniem zróżnicowania ich poziomu rozwoju gospodarczego (Zwolińska-Ligaj 2006). Wysiłek inwestycyjny gmin skierowany na rozwój infrastruktury wskazuje na determinację w poprawie swojej konkurencyjności pod kątem pozyskiwaniu inwestorów. Kolejna analogia w badaniach przeprowa-

dzonych w urzędach gmin w roku 2002, 2003 i 2007, to duży nacisk na działania promocyjne gmin. Wykonywało je ponad $\frac{3}{4}$ badanych samorządów (Kurys 2004). Urzędy gmin najczęściej podejmowały aktywność w zakresie działań promocyjnych, związanych z promocją gmin na zewnątrz, zachęcaniem nowych inwestorów oraz promocją lokalnych przedsiębiorstw. Zjawisko to zdecydowanie należy ocenić pozytywnie. Znacznie poprawiła się sytuacja dotycząca organizacji szkoleń, prowadzenia działalności informacyjnej w zakresie rozwoju przedsiębiorczości oraz współpracy z organizacjami pracodawców. W 2007 roku zauważalnie liczniejsza grupa urzędów gmin deklarowała fakt realizacji wymienionych działań. Może to dowodzić większej świadomości korzyści, jakie niesie ze sobą rozwój przedsiębiorczości na lokalnym gruncie.

Słuszny jest wniosek J. Kurysa, że w warunkach globalnej konkurencji o kapitał, jednostki samorządu terytorialnego muszą zachowywać się podobnie jak przedsiębiorcy, kierując się zasadami gospodarności. Efekty gospodarowania własnym majątkiem komunalnym i finansowym mają istotny wpływ na ich rozwój i zamożność. Przedsiębiorczość powinna być z jednej strony cechą sprawującą władzę, a z drugiej – być celem polityki polegającej na inspirowaniu i pobudzaniu przedsiębiorczości wśród mieszkańców oraz pozyskiwaniu przedsiębiorców z zewnątrz. W tym celu władze lokalne powinny inspirować i współdziałać w tworzeniu instytucji wspierających przedsiębiorczość, takich jak: agencje rozwoju lokalnego, fundusze poręczeniowo-kredytowe, inkubatory przedsiębiorczości, ośrodki doradczo-szkoleniowe (Kurys 2004).

Nie mniej istotne są działania wewnętrzne samorządów gminnych o charakterze dochodowym i wydatkowym. W szczególności powinny one kształtować swoją politykę podatkową poprzez ustalenie atrakcyjnych stawek podatków zasilających budżet oraz stosując ulgi i zwolnienia podatkowe, aby zachęcały przedsiębiorców do prowadzenia na ich terytorium działalności gospodarczej. Powinny tworzyć korzystniejszy gospodarczy klimat w stosunku do innych regionów (Saar 2011).

W opinii badaczy problemu ogół gmin zlokalizowanych na terenie województwa lubelskiego, niezależnie od wielkości i specjalizacji gospodarczej ma nadal wiele do zrobienia w obszarze pobudzania rozwoju gospodarczego i wspierania przedsiębiorców na swoim terytorium. Jest to bowiem proces wieloletni, złożony z wielu elementów, takich jak: identyfikacja najważniejszych problemów społeczno-gospodarczych gmin i w oparciu o nie zbudowanie wizji dalszego jej rozwoju, przełożenie tej wizji na konkretne działania, doskonalenie struktur, których zadaniem będzie realizacja tych planów, budowa partnerstwa publiczno-prywatnego, rozszerzanie współpracy z innymi jednostkami samorządowymi i organizacjami pozarządowymi, a także doskonalenie profesjonalizmu pracowników urzędów gminnych w sferze zarządzania (Strużycki 2006).

Wnioski

- Wybrane samorzady terytorialne na poziomie gmin wspierają przedsiębiorstwa turystyczne świadczące podstawowe usługi turystyczne, tj. noclegowe i gastronomiczne w różnych fazach ich funkcjonowania. Urzędy gmin częściej oddziałują na inwestorów, którzy dopiero rozpatrują rozpoczęcie działalności gospodarczej niż na funkcjonujące już przedsiębiorstwa turystyczne. Sytuacja świadczy o niekonsekwencji samorządowców, którzy skupiają swoją uwagę na „nowych inwestorach”, niedostatecznie wspierając tych, którzy w przeszłości zdecydowali się zostać w gminie i prowadzić swój biznes turystyczny. Taka postawa może doprowadzić do pogorszenia kondycji, a nawet upadłości działających obecnie podmiotów gospodarczych, co negatywnie wpłynie na społeczno-gospodarczy poziom rozwoju gminy.
- Działania pomocowe nie są powszechne, ale mają szeroki wachlarz. Przyjmują charakter pozafinansowy oraz finansowy. Urzędy gmin stosują zarówno instrumenty dochodowe, jak i wydatkowe.
- Ponad jedna czwarta urzędów gmin nie posiada środków przeznaczanych na wspieranie przedsiębiorczości w gminie, co minimalizuje szansę na nowe inwestycje czy rozwój już działających przedsiębiorstw. Unia Europejska ma znaczny wkład w rozwój społeczno-gospodarczy Lubelszczyzny, gdyż prawie co druga gmina wykorzystuje środki unijne na wspieranie przedsiębiorczości.
- W opinii pracowników urzędów gmin istnieje duża rozbieżność między obecną aktywnością samorządów gmin w zakresie działań pomocowych, które miałyby ułatwić rozwój przedsiębiorstw świadczących usługi noclegowe i gastronomiczne, a sytuacją pożądaną w tym zakresie w przyszłości. Zauważono fakt dostrzegania konieczności poprawy stanu rzeczy w kolejnych latach przez wiele placówek samorządowych.

Podsumowując rozważania na temat aktywności gminnych jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu warunków rozwoju przedsiębiorstw turystycznych funkcjonujących na terenie województwa lubelskiego można stwierdzić, że obecny stan jest niezadowolający. Dotychczasowe skromne wsparcie analizowanych podmiotów przez gminne jednostki samorządowe mogło być powodem zawodu przedsiębiorców i wpłynąć na zmianę kierunku poszukiwań pomocy, który skupił się na innych obszarach otoczenia instytucjonalnego.

Literatura:

- Dziemianowicz W., Mackiewicz M., Malinowska E., Misiąg W., Tomalak M. (2001), *Wspieranie przedsiębiorczości przez samorząd terytorialny*. PARP, Warszawa, s. 8-16.
- Samorząd terytorialny w procesie rozwoju regionalnego i lokalnego. Kosiedowski W. (red.) (2005), *Stowarzyszenie Wyższej Użyteczności „Dom Organizatora”*, Toruń, s. 315-317.
- Kurys J. (2004), *Przedsiębiorczość w polityce władz gminnych wschodniego pogranicza*. w: S. Michałowski, A. Pawłowska (red.), *Samorząd lokalny w Polsce, Społeczno-polityczne aspekty funkcjonowania*. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 367-373.
- Saar M. A. (2011), *Jak samorzady lokalne mogą wspierać rozwój przedsiębiorczości?* CeDeWu.pl Wydawnictwa Fachowe, Warszawa, s. 24-40.
- Przedsiębiorczość w procesach rozwoju rynków lokalnych. Strużycki M. (red.) (2006), *Instytut Rynku Wewnętrznego i Konsumpcji*, Warszawa, s. 104.
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, Dz. U. nr 91, poz. 578 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz. U. z 1996 r. nr 13, poz. 74 z późn. zm.
- Wich U. (1996), *Transformacja przestrzeni miejskiej w okresie zmian systemowo-ustrojowych w Polsce*. w: U. Wich (red.), *Gospodarka, przestrzeń, środowisko*. Materiały z I Ogólnokrajowej Konferencji zorganizowanej z okazji 30-lecia Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Lublin.
- Wołowicz T. (2005), *Finansowe instrumenty wspierania przedsiębiorczości przez gminy*, *Studia Regionalne i Lokalne*, nr 1, s. 67-75.
- Zwolińska-Ligaj M. (2006), *Wpływ władz lokalnych na warunki funkcjonowania przedsiębiorstw i rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich w świetle opinii przedsiębiorców*. w: M. Adamowicz (red.), *Rola samorządu w zarządzaniu rozwojem lokalnym i regionalnym*. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Białej Podlaskiej, Biała Podlaska, s. 209.

THE COUNTY GOVERNMENT ACTIONS IN THE CREATION OF CONDITIONS FOR THE TOURISM ENTERPRISE DEVELOPMENT IN LUBELSKIE VOIVODSHIP

Marek Kuźmicki, Monika Łęska

Pope John Paul II State School of Higher Education in Biała Podlaska

Summary: The study attempts to determine the institutional conditions of starting and operating tourist enterprises offering both accommodation and catering services in Lubelskie Voivodship. To establish the actual and desirable facts, a mail survey was sent to sixty-five county offices in Janów, Lublin, Łuków, Opole, Parczew, Puławy, Tomaszów and Włodawa counties. Twenty-six institutions (40%) provided the completed questionnaires. Local governments most often affect investors who consider starting a business, rather than operating a tourist enterprise. Actions supporting businesses that operate in a county are uncommon, but represent a broad spectrum. County governments apply both income and expenditure instruments. Entrepreneurs most often have taken advantage of the interest forgone by the county on late taxes or deferred tax payment terms. The examined counties rarely provide tax relief associated with job creation to the entrepreneurs starting a tourist business. The current state of the analyzed issue is disappointing. It is heartening that many local government institutions recognize the need to improve the situation in the coming years.

Keywords: tourist enterprise, support, development, commune office

*Adres do korespondencji/ Mailing address:
m.kuzmicki@dydaktyka.pswbp.pl; leskamon@poczta.onet.pl*